

Janko Mlakar: MONTEROSA IN MATTERHORN

(Dalje.)

Matterhorn (4505 m).

Vsi drugi vrhovi daleč naokrog so bili že prej »premagani«, edini »Zermattski lev«, Matterhorn, je ostal še nedotaknjen.

»Nepremagan je in nepremagljiv«, so zatrjevali najboljši vodniki v Zermattu tujcem, ki so ga prišli gledat in občudovat. Zato so vsi planinci, ki so skušali Matterhornu vzeti slavo nedostopnosti, poskušali svojo srečo z južne, laške strani.

Leta 1860. sta prišla v Breuil, v malo vasico pod južnim pobočjem Matterhorna, angleška planinca Tyndall in Hawkins z vodnikom Bennenom iz Wallisa. Izvedela sta pa od domačinov, da ne more na Monte Cervino — tako pravijo Matterhornu Lahi — živa duša, ker gospodarijo gori sovražni duhovi; ti naženejo vsakega predrzneža, ki jih moti s kamenjem. Angleža se seveda nista zmenila za te govorice in sta brez laških vodnikov skušala priti Matterhornu do živega. Srečno sta prišla čez Col du Lyon (3575 m), a sta se kakih 100 metrov pod Epaule morala vrniti. Dve leti pozneje je Tyndall ponovil svoj poskus in je prišel do mesta, ki se imenuje dandanes Signal ali Pic Tyndall (4245 m). Tu se je moral vrniti, dasi je njegov vodnik Bennen mislil, da bodeta topot uspela. Ko pa je l. 1865. znani angleški planinec Edward Whymper po več brezuspešnih poskusih z laške strani sklenil Matterhorn napasti s švicarske strani, se je v vodnikih v Valtournanche dvignil narodni ponos.

Tako se je zgodilo, da sta 14. julija l. 1865. plezali na Matterhorn kar dve partiji, ena pod Whymperjevim vodstvom po severovzhodnem grebenu, druga pa iz Breuila. To so bili domačini; vodil jih je vodnik Janez Anton Carrel. Angleži so prišli ob najlepšem vremenu dvajset minut pred drugo uro na vrh. Nepopisno je bilo njihovo veselje, ko so zagledali globoko pod seboj Carrelovo družbo. Da bi jo nase opozorili, so začeli valiti skale doli in so res dosegli, da so Carrel in njegovi tovariši zbežali v dolino z žalostno vestjo, da so jih s švicarske strani prehiteli.

Toda Matterhorn se je kruto maščeval. Na povratku se je pretrgala vrvi, na kateri so bili vsi zmagovalci navezani, in ponesrečili

so se štirje: Douglas, Hudson, Hadow in vodnik Crox. Vrnil se je samo Whymper z obema Taugwalderjema, vodnikoma iz Zermatta.

Italijani pa niso odnehali. Že dva dni po tej nesreči so se napotili iz Breuila duhovnik Aime Gorret in vodniki Carrel, Bisch in Meynet zopet na M. Cervino. To pot so uspeli. Naslednji dan ob 3. popoldne so zasadili svojo zastavo v tla poleg piramide, ki so jo bili postavili Whymper in njegovi tovariši.

Matterhorn je bil premagan od južne in severne strani. Treba je bilo levu še polomiti zobe in porezati kremplje.

Zato so Italijani zgradili na južni strani dve koči ter olajšali najtežja mesta z vrvmi in lestvami. Prav tako so tudi Švicarji postavili eno kočo na Hörnliju (3298 m), drugo pa nekaj stotin metrov pod »Ramo« v višini 3843 m. Steno, ki vodi z »Rame« na »Streho«, so zavarovali z vrvmi in verigami. Zgornjo kočo (Obere Matterhornhütte) pa sta kmalu vzela vihar in sneg. Zato so v novejšem času nekoliko višje postavili drugo zavetišče »Solvayhütte«, v kateri je strogo prepovedano prenočevati; namenjena je namreč samo kot zavetje tistim, ki jih zaloti slabo vreme.

Z vsemi temi napravami je Matterhorn izgubil veliko svoje strahote. Vkljub temu je pa tura še vedno jako naporna.

Najlažja in navadna pot je prej ko slej po severovzhodnem grebenu. Razdalje od »Untere Matterhornhütte« na Hörnliju so: od kočice do Solvayhütte 2 uri, od tu do »Rame« $2\frac{1}{4}$ in dalje do vrha tudi 2 uri, seveda ob rednih in ugodnih razmerah. Na povratku se prihiti komaj kako uro. Računati je treba torej s skoraj dvanajsturnim plezanjem, ki je redkokdaj brez mraza in snega. V kopnem stanju je Matterhorn veliko lažji, zasnežen pa često jako težaven in včasih tudi nevaren.

Vodniki odgovarjajo navadno takole: »Matterhorn? Nein, gefährlich ischt es nicht, aber aufpassen muss man.« V nikakem slučaju se pa ne sme z njim šaliti. Amerikanec Moselyne je Matterhorn tako podcenjeval, da se je na povratku vkljub vodnikovemu svarjenju odvezal. Nekoliko nad Zgornjo kočico pa je na gladki plošči zdrknil in strmoglavil tisoč metrov globoko na Furgg-Gletscher. Matterhorn je pač še vedno resna tura, četudi jo nekateri tuintam opisujejo kot popolnoma lahko in nedolžno. — —

Moj vodnik Biner je imel s svojim »raschten« prav. Kajti ponoči se je vreme izpreverglo in sredi je bila precej mokra. S Francetom, ki je zjutraj došel, sva porabila ves dan za ogledovanje zermattskih znamenitosti, Gornerschluht, pokopališča, na katerem leže žrtve raznih gora, muzeja itd. Hodila sva pa tudi pridno gledat na tlakomere, katerih je več po vasi razstavljenih, in jih nagovarjala, naj se vsaj malce dvignejo.

In ubogali so nas. Kajti naslednje jutro je bil Matterhorn zopet čist.

»France«, sem zaklical, »poglej Matterhorn«!

Takoj je planil iz postelje, prihitel k oknu in gledal; tako ljubeznivo ga je gledal kakor menda še nikogar v celem življenju, tudi svoje neveste ne, ne pred poroko in ne po poroki. Ker ga je začelo zebsti, je šel po odejo, se zavil vanjo in se naslonil na okno...

Da! Matterhorn očara vsakogar.

Krog osme ure sta že prišla vodnika. En sam vodnik namreč ne prevzame dveh planincev. »Fräulein Rosi« je rekla: »Das machen nur junge unerfahrene Führer und meischenteils kommen sie nicht hinauf.«

Zato si je France najel svojega. Meni je bilo všeč. Kajti mislil sem si: »Če France med potjo opeša, grem z Binerjem sam naprej, on se pa s svojim vodnikom lahko vrne.« Zgodilo pa bi se bilo kmalu ravno obratno. Seveda takrat nisem mislil, da bi se sploh moglo kaj takega pripetiti. — Opešal, pa jaz! — »jaz«!

Ko smo izbirali, kaj bomo vzeli s seboj, se je moj vodnik zopet obregnil ob črevlje:

»Z Vami grem rad na Matterhorn, z vašimi črevlji pa ne. Ko bi bili vsaj nekoliko boljše podkovani, bi ne imel nikake skrbi.«

»Pa vzamem dereze.«

»Prav, samo precej mučna noša je to.«

Bila je res mučna...

Vodnika sta šla pred nama do Schwarzsee (2589 m), kamor sva midva dospela, ko je v hotelu, ki »krasi« to lepo zeleno plan, zvonilo kosilu. Temu vabilu sva se rada odzvala; po obedu sva pa legla na travo k počitku in — prebavi.

Bilo je prijetno, neizrečeno prijetno. Notranje razmere v lepem redu, nebo brez oblakov, ledeniki in gore, ki jih obkrožujejo, v morju solnca in svetlobe. Še zdaj, ko to pišem, se mi zdita tisti dve uri kakor lep dar iz neba.

Ko sta se vodnika naspala, smo odrinili proti Hörnliju. Pot, seveda jahalna, se vije lepo polagoma po zelenih tleh nad ljubkim »Črnim jezerom«, ob katerem sniva lična kapelica, posvečena na čast Mariji Snežnici. Petega avgusta imajo tu prebivalci iz obeh dolin, Nikolaital in Saastal, veliko žegnanje. Zlasti vodniki so zastopani v obilem številu. Pri tej priliki se priporočajo zavetnici tistih, ki gredo na Matterhorn, za srečo na potu, za lepo vreme in — za veliko »gospodov« in »dam«.

Na strmem pobočju Hörnlija preide pot polagoma v skale. Nekaj ostrih ovinkov, in že smo na grebenu, ki loči Matterhornletscher

od Furgg-Gletscherja. Staffalp je bila že globoko pod nami, zato smo pa toliko višje nad seboj zagledali Obergabelhorn.

Na koncu grebena še vedno stoji stara, a trdna in za švicarske razmere jako prostorna Untere Matterhorn ali Hörnlihütte (3298 m). Spodaj je poleg kuhinje obednica, zgoraj pa skupno ležišče, opremljeno z žimnicami, kar je za kočje S. A. C. nezaslišano razkošje.

Poleg kočje stoji »Hotel Belvedere«, ki ima celo poseben prostor za — kadilce. Cene so seveda primerne višini treh tisočev. Zato sva se midva s Francetom zadovoljila s priprosto žimnico v Hörnlihütte. Na spanje itak nisem računal in sem prav storil. Imel sem namreč hudo noč, tako polno katastrof, da nikdar ne pozabim tiste noči na Hörnliju.

Bilo je pa tako: Komaj se je zmračilo, smo že legli k počitku. Ležal sem samo toliko časa, da sem se obrnil enkrat na desno, enkrat na levo, ko mi začne poverjenik za notranje zadeve, vulgo želodec, delati težave. Kaj takega se mi je zgodilo poprej samo enkrat v življenju, ko sem namreč, mlad in neumen, pokadil eno — regalitas.

V začetku sem preziral vso zadevo. Ker pa se poverjenik ni dal ugnati, sem pričel s koncesijami. Nekako do polnoči sem skušal krizo premagati z »medicino«. Dosegel sem pa le to, da je poverjenik resno zažugal z likvidacijo. Pri takih in enakih prilikah se ravnam po pregovoru: »Pametni odneha«, in ker se jaz vedno smatram za pametnega, odneham seveda jaz. In zato sem tudi to pot. Nekoliko sitna je bila pa okoliščina, da sem moral za tako odnehanje izpod tople odeje ven na prosto, na mrzlo.

Noč je bila krasna, naravnost očarujoča. Globoko pod menoj so se svetlikale luči v Zermattu, nebo je bilo posuto z milijoni zvezd, med njimi je pa luna sijala tako svetlo, da je bilo vse, gore, planine in ledeniki, polito z jasno srebrno mesečino. Škoda, da nisem pesnik, sicer bi bil zložil ganljivo lirično epopejo pod nič manj ganljivim naslovom: »Doživetje planinca, ki je pod Matterhornom v mesečini ...«

Povem pa odkrito, da bi bil tisto noč prav zadovoljen s slabim vremenom, kajti upanje, da pridem po prečuti noči, luninih promenadah krog kočje in s praznim želodcem na Matterhorn, je bilo prav majhno. Mislim, da sem jaz edini, ki je kaj takega izvršil ...

Vstali smo krog ene po polnoči; to se pravi: drugi so vstali, jaz ne. Vrnil sem se namreč takrat ravno z zadnje »promenade«.

(Dalje prih.)

Miha Potočnik: PO NEUHOJENIH POTIH

Kadar solnce znova razlije toploto po poljih in njivah, da se kadi preorana brazda, kadar zapoje v višavi škrjanček in zazelene po gozdnatih pobočjih med temnimi smrekami svetle bukve, kadar gora stresa s svojih orjaških pleč v bobnečih plazovih zimske zamete, tedaj se predramiš in se pretegneš: »Pomlad je spet!« Poloti se te razumljivo hrepenenje; ne veš, odkod in kako. Nemirno tavaš po tlakovanem mestu, ki ni tvoj dom. Najraje bi pobegnil in splaval ven, tja v modro in solnčno prelest višav, da bi se navriskal in napel, utešil nepremagljivo koprnjenje in se — tako se ti zdi — nikdar več ne vrnil... Kdo to razume? Je pa tako!

Jeseni si zapustil dom, preljubi gorenjski svet; poslovil si se od domačih gozdov in gora.

Zaril si se v mračno mesto, posedal si za prašno knjigo in taval v vrvenju ljudstva, izgubil si svobodo pogleda in kretanja, ki si je toliko vaje, in kakor kaplja si se izgubljal v valovih tuje reke, brez moči, brez zadovoljstva. V tebi pa je, koderkoli si hodil in se mudil, tlela nepogašena iskra spominov na domačo vas daleč tam v hribih, veličastnih in solnčnih, kjer se ogreje in vzplamti še tako mrzlo srce; sam nisi vedel, da si nesrečen. —

Sediš za mizo v veseli družbi, vesel in razposajen, pa ti sredi smeha potrka narahlo na dušo, da ti zasiže oko, se razširijo prsi, se zravna sklonjena glava. Prosi, vabi, trka! Ej, ali ni prinesel rahel veter odmeva tvojih gora? Ali ni zadehtelo po narcisah in zagorelih murkah? Ali se ni oglasil kravji zvonec v planini, zapiskal svarilno gams, zažvižgala okrog ogla burkasta burja? Hej, — ali ni zaukal visoko tam gori v robah Čopov Joža?...

In vigred se povrne, potegne rahel veter, razbrska iskro in jo razpiha, da vzplamti in se razgori do poletja v svetel kres, ki vname v tebi nemirno pričakovanje, da ti ni več obstanka. Odločiš se: »V hribe! Adijo, mestne sence!«

* * *

Ne razumejo nas, ki hodimo po prepadnih gorah, ker je težko doumeti in še težje povedati, kaj nas tja žene in kaj imamo od tega. Doživlja človek in čuti, pa ne more povedati, kakor bi rad; beseda je kakor z verigo prikovana. Kdor pa zaide v naš svet, ta nas razume brez besede; ta izve, kaj so raztrgane stene tistemu, ki nebahavo in na vse pripravljen pleza po njih; izve, da! dopovedati pa tudi ne bo znal, ker »komaj za vsako deveto stvar je beseda«.

Pravijo, da hodimo v gore po rekorde in po slavo; pač zato, ker mnogokdaj hodimo po svojih potih, nenadelanih in nezavarovanih. Za rekorde? Ne! Če bi nam šlo samo za rekorde, Bog se nas usmili —

bi si poiskali primernejšega posla, ki je manj težaven in manj nevaren; eno samo življenje je previsoka cena za vse rekorde v gorah. Tudi za slavo nam ni, ker od nje ne postanemo nič boljši in nič koristnejši; slavo pobere čas in kaj še ostane? To oboje je premajhna vrednota, da bi se poganjali za njo in tvegali v skrajni sili tudi življenje. Rekord ti pobere zmožnejši, ki ga izzoveš, in slava gre tudi ž njim; zakaj bi potem sam silil v blamažo? So sicer, Bogu bodi potoženo, tudi taki: dobro, da jih ni mnogo — tudi o teh bo še beseda!

Nekaj drugega je, kar nas vabi v zapuščene in grozeče prepade. Več! Pristna in nepokvarjena narava, mlada, neukrotljiva moč, iskanje korajžnih in drznih doživljajev, ne za parado in za baharijo, ampak zase in za tiste, ki mislijo po naše. Žene nas hrepenenje po svobodi v robah, kjer se moreš po mili volji razživeti na pošten način, po svojih postavah, samosvoj, neodvisen, prost! Zamerijo nam, da ne hodimo po nadelanih potih in stezah, temveč iščemo svojih pristopov na vrhove, češ, sama predrznost in nespamet nas je. Pa ne premislijo očitarji: če bi ne bilo ljudi, ki so se dvignili z lastno močjo nad plitvo povprečnost in po svoji pameti raziskali in dognali nove pridobitve, bi družba teh modrijanov še danes tesala s kamenito sekiro smrekove hlode za stavbo na koleh ali živela po pastirsko med živino, ne pa — kakor zdaj — sedela za mizo, kadila cigare, premišljuječ svoj jaz in uživajoč sadove, dozorele iz naporov in muk že davno strohnelih. Isto je — si licet parva componere magnis — z nami. Takle »filister« — bi rekel dr. Jug — z vso resnostjo in namišljeno skrbnostjo deli nauke in že pri tem uživa; cilj pa mu je, se mi zdi, večkrat v lastni osebi. Misli si: »Če jaz ne morem, tudi drugi ne smejo.« Mari se za lepimi besedami in pokroviteljskim poukom ne skriva kaj lahko nepogum, nezmožnost, nerazumevanje? Marsikdo govori, ne da bi nas razumel, tudi zato, da bi svet nanj obrnil svojo pozornost. Z zadovoljstvom pa le planinarijo po potih, ki so jih s tveganjem in z žrtvami poiskali drugi, da so se potem lahko priredili za promet (na pr. Mojstrovka); moglo bi jih biti sram, ko bi se zavedali, da taka pot ni od vekomaj položena tja med skale; ali imajo torej pravico, s stališča zdrave pameti obsojati kako plezalno turo, kjer bo mogoče v doglednem času izpeljana lepa in varna steza, po kateri bodo hodili tudi — oni? Nergača nikdar ne prepričaš z nobenim razlogom; on sam ve vse najbolje, mi smo pač nerazsodna in zagnana mladež, ki smo prezgodaj ušli leskovemu olju.

Po vasi je šel mlad zastaven fant, postrani klobuk in krivce za trakom; tiho je žvižgal predse veselo pesem, kakor je bil sam ves pesem in veselje. Na sredi vasi je prešerno zaukal; vzdramili so se zaspanci, on pa se ni zmenil za nje: šel je na konec vasi pod okno po nagelj in po rožmarin, da bo pušelj za klobukom in srce veselo.

Tudi zaspanci bi vriskali, če bi bili Janezi, in morda so vriskali, ko so še bili...

Modrijanom modrost, nam pa križemsvet, pa brez zamere!

(Dalje prih.)

Jos. Wester: PO MALIH „TISOČAKIH“ V L. 1928

1. V pokrajini »kraljeve rože«.

Očrtati hočem nekaj izletov na skromnejše naše vrhove, na take, ki po višini sicer presegajo povprečno višavje (500 do 700 m), a jih še ne moremo šteti med visokogorske vrhove, četudi dosegaajo višino do 1500 m.

Planincu, kateremu je že zatonila »dni lepši polovica«, tudi če mu telesne moči še dopuščajo, ni do tega, da bi se vzpenjal le na prominentne vrhunce naših Julijcev in Grintavcev, kaj še, da bi si iskal vrtoglavih uspehov in pikro zaslužene slave po še deviških stenah naših apnenskih velikanov, temveč ki si daleč od mestne enoličnosti in še bolj od vsakdanje, često tako plitve in površne družbe želi razvedriti duha, osvežiti telo, razgibati mišice, prezračiti pljuča, pri tem pa spoznavati domovino tudi v predelih, kamor običajno ne prihajajo objestni nedeljski turisti, uživati tišino bujnega gozda, vedrino zelenih trat, jasnino solčnih višin ter motriti sijajne razglede naokrog v bližino in daljo, mimogrede pa se razgovarjati s preprostim kmetom, drvarjem ali pastirjem, od kojih naravne razboritosti ima vobče več dobička kakor od povprečnega mestnega človeka, takemu »planincu« torej, če smem tako nazivati izletnika, ki more po ves dan, če treba, do deset ur pešačiti čez dol in breg, se včasih zahoče, da bi obredel ta ali oni manj znani predel naše lepe pokrajine v vsakem letnem času. Povsod lahko vidi kaj zanimivega, opazi kaj izrednega, samo da zna gledati ter znano z dotlej neznanim primerjati in stapljati. Zavest, da je preživel lep dan v prosti naravi in da si je pri tem razširil in poglobil svoje poznavanje, ga navdaja s prijetnim zadovoljstvom, zlasti če je vaje, da na taki poti lahko pogreša običajne udobnosti domačega življenja.

Ne bom omenjal izletov na Šmarno Goro ali k Sv. Katarini, ki si jih Ljubljanci lahko privoščijo tudi v dobi, ko pokriva mesto in polje tista prislovična megla; saj imajo prav takrat često priliko, da na teh postojankah uživajo sijaj solnea, ki ga morajo v mestu tedne in tedne pogrešati, in se divijo valovom meglenega morja pod seboj. Tudi Sv. Jošt in Šmarjetna gora nad Kranjem sta v vsakem letnem času. celo v hudi zimi. mikavni in lahko dostopni višinski izletišči. Kaj bi o teh že dovolj znanih izgubljal besede!

Rajši opozorim na pogorje Pograjskih — v šolskih knjigah jim pravijo Polhograjskih — Dolomitov. Nad njimi vlada mogočni stožec

Tošča (1021 m), ob strani mu stoji peterovrhi hrbet Grmade (898 m); trije strmi vrhovi te skupine, Sv. Jakob na Brezovici, Sv. Mohor na Osolniku in Sv. Lovrenc nad Polhovim Gradcem, pa se ponašajo s cerkvicami, ki jih moreš vse hkrati spaziti z Ljubljanskega Grada.

Bilo je lani na veliki četrtek — obetal se je solnčen dan — ko sem krenil iz Mednega preko Golega brda do Sv. Katarine, od tu pa po zložni, dolomitski poti, da ne rečem promenadi, naravnost proti Grmadi. Povsod ob poti znanilke zgodnje pomladi: tu trobentice, jetrniki, vetrnice, pasji zob, lapuh in blazine resja, tam tratine, posute z vijoličastim žafranom; drugod zopet vijoliče, marjetice, zeleno-žolto tevje (*Hacquetia epipactis*) in temnomodri zaspančki. Prav na tem dolomitskem svetu se spomladanska cvetana najprej in najbujneje razcvita; le teloh, črni kakor zeleni, že odcveteva.

V blaženi ubranosti dospeš na sedlo tik pod Grmado. Tudi če si namenjen na Tošč, se ne boš pomišljal, da ne bi zavil po strmi goli rebri naravnost proti najvišjemu vrhu Grmade. Kar dobro ti de, da moraš malo globlje dihati, ko se vzpenjaš po stolbasti stezi navkreber. V dobri četrti ure si na prvem in najvišjem vrhu, kjer ti sijajni razgled poplača malenkostni napor, ki ti ga je povzročila ta stranpotica. Na Grmadi stojiš, na najmarkantnejšem vrhu, ki se Ljubljčanom na zapadni nebesni strani odraža kakor profil obraza kralja Ludovika XIV.; vsaj Francozi so našli to sličnost v ostrih konturah naše Grmade, ko so pred več ko sto leti gospodovali v naših pokrajinah.

Kogar ne mika dalje po višinskem svetu, ta krene nizdolu v dolino Gradašnice na Dvor, kjer si ogleda zgodovinsko in arhitektonsko zanimivo gotsko cerkev, ali pa v Polhov Gradec, to prelepo naselbino bolj planinskega ko dolinskega značaja. A mene je vleklo še više — na samotni vrh Tošča, ki utegne spričo svojega dominantnega središčnega položaja in dalekosežnega razgleda postati kedaj naš mali Rigi, zlasti če bodo podrli drevje na njega severnem obronku in postavili zavetišče z neizogibnim »buffetom« za bolj zahtevne, razvajene turiste.

S Tošča moreš ubrati pot navzdol mimo samotne cerkvice sv. Jere skozi Selo in preko Sv. Ožbalta (861 m) — od tu se ti nudi širok razgled po vsej Gorenjski do skrajnih visokogorskih vrhov od Triglava do Ojstrice — da dospeš končno po zložno padajočih podankih v Škofjo Loko. Toda zanimivejša je šetnja po grebenu Igal-skih vrhov, ki prideš po njih v naravnost severni smeri na drugo prav tako hvaležno razgledišče pri Sv. Mohorju na Osolniku (857 m). Ni me dosti motilo, da je markacija, ki je nekdanj označevala to lagotno pot, malone docela izginila.

Zamalo bi se mi zdelo, da ne bi na peščenih, s plitvo črnico pokritih obronkih našel cvetke, ki velja za posebnost Pograjskih

Dolomitov in radi katere se je bil pred 90 leti celo saksonski kralj Friderik Avgust »potrudil« v Polhov Gradec, da si je na licu mesta, na pobočju Sv. Lovrenca, nabral vonjivega cvetja te, kakor se je vedno smatralo, edinstvene rastline. Nje divjaškega brateca, navadni volčjin (*Daphne mezereum*) z rdečimi cvetovi, čepečimi na pritalnih lesenih stebelcih, sem si lahko že prej spotoma urezal, toda žlahtne »kraljeve rože« (*Daphne Blagayana*) — domačini jo nazivljejo tudi igalko ali — po turistovskem vplivu blagajanko — dotlej še nisem opazil. Smatrali so jo, kakor sem omenil, za posebnost naše domače flore, pač, ker našim rastlinoslovcem še ni bilo znano, da uspeva dokaj bujneje kakor pri nas tam doli v Dinarskem pogorju: v Bosni, Črni Gori, Albaniji in Macedoniji. Naš rojak, bivši veliki župan užiški, dr. B., jo je nabiral po sočnatih pašnikih na Zlatiboru in s prijateljem dr. J. C. O. sva v herbariju beograjskega botaničnega vrta videla zbirko vzornih cvetov z raznih najdišč omenjenih predelov Balkanskega polotoka. Torišče »slovenske« blagajanke je torej skrajnji sev.-zap. odrastek njenega evropskega nahajališča. Oblast je prav ukrenila, da jo je zakonito zaščitila, in le želeti je, da bi svojo odredbo čim strože in strumneje izvajala. Na žalost še naletiš na »rastlinarja«, ki te blagodišeče cvetke kar ruje in ropa in v svet prodaja. Jaz sem bil zadovoljen, ko sem prišel na brežino, kjer so na gozdnem obronku kakor v gredah brsteli nežnorumeni deviški cvetovi. Tri sem si urezal za spomin in za sveži okrasek svoje sobice — mislim, da s tem še nisem kršil prepovedi. Da bi bil vsak turist vsaj v tem pogledu enako skromen! —

Zadnji odpočitek tistega dne mi je bil na golici pred starinsko cerkvijo sv. Mohorja in Fortunata na Osolniku. Kdo ne bi tu zavzet obstal in se vdal blagemu užitku, ki se mu nudi ob pogledu na širono Sorško polje, ki leži pod njim kakor odprta božja dlan, in na vse gorske veličine, ki kipe v nebo od vzhoda na severu do zapada, kjer stoluje njih sivi poglavar — Triglav! Po tratah pod menoj pa se prostirajo pisane preproge zelenila, v katerem prevladuje višnjevi soj pomladanskega žafrana. Marsikatero cvetko sem moral pogaziti, ko sem hitel po rebri brez steze navzdol proti Sori.

Istočasno z vlakom sem došel na postajo v Medvodah in ob 3/45. popoldne sem bil v Ljubljani. Devet ur hoje po lepem gorskem svetu sem imel za seboj. Bil mi je to prijeten pomladanski izlet.

(Dalje prih.)

Jožef Zazula: POMEN PLANINSKIH PESKOV

Ko stojimo vrh gore ali stopamo ob strmi stezi, nam noga spodrsne in pod nami se sproži kamenje v stometrsko globočino. Še dolgo slišimo se kotalikati posamezne kamne po skalah, potem ko smo strmeli ob velikanskih skokih skalovja, ki se je zrušilo pod

našimi nogami v globočino. Spodaj nekje pa prenehajo skoki in v izoženih neških se kamenje ustavi na širokem prodišču. Zdaj šele z očmi izmerimo dolg, prodnato-peščen jezik, ki sega skoraj izpod vrha globoko doli v dolino med ozelenelo prirodo: pašnike, gozdove, in se nadaljuje v potočku, izvirajočem pod prodiščem. Taki so planinski peski, izvirališča naših studencev in potokov, iz katerih se sestavljajo reke in porečja.

Prodišče ob robu skalá in rašče pa ni mirno počivališče kamna, sproženega izpod naše noge, temveč le nova smer njegovega udejstvovanja: pred tisočletji spočet globoko v morskem glenu iz lupin mikroskopično drobnih polžkov, se je strdil po odteku vode v mogočno skalo, tvoreč skalovje gore, dandanes — po neštetih časih — kraljujoče visoko nad morsko gladino. Sile časa pa niso mirovale: kakor so ga dvignile iz tisoče metrov globokega morskega dna v visoke skale, kipeče nad vodo v nebo, tako so ga v solncu in temi, v mrazu in vročini, v mokrem in suhem vremenu toliko časa grele in hladile, močile in sušile, da se mu je odpornost zrahljala, notranja sila odpovedala: padel je, na prodišču spodaj pa je oživel v novo življenje.

V oblikah mikroskopičnih lupin pod vodo, v oblikah okamenelih molekulov vrhu gore je stal kamen kakor številka sredi računa, kakor vojak sredi vežbališča, kakor poslušalec sredi dvorane: nepremično in brezdelno, tvoreč samo motno točko v živi sliki, ki ga je obdajala. Sedaj pa je postal živa točka sredi navidezno mrtvega prodišča. Kajti: prodišče ni mrtva gmota, prodišče živi! Kakor bi z dolgimi prsti brodil pod strugo tekoče vode, tako brodijo naši peski od prodišča ob gorskem vznožju po strugi gorske dolinice, ki se polagoma izpremeni v širok, raven pas med prijaznimi griči in se končno razleze v raván, po kateri teče mogočna reka s težkimi brodi do morskega obrežja, kjer se peski poizgube v neizmernem morskem dnu; tu pričakujejo novega vstajenja v novi gori, kot nova skala in v novih dobah, ki pa so še onstran našega pojmovanja. Takó je kamen izpod naše noge dokončal nov oddelek svojega udejstvovanja sredi božje prirode; pomagal je ustvariti novo dobo, zdaj čaka novih nalog, ki mu jih bo odmerila priroda.

Moč in množina planinskih peskov je neizmerna. Prerezi in idealni nadrezi geoloških gorskih zemljevidov nam kažejo valovite sklade v 3—4kratni višini današnjih gora, razprostrte nad sedanjimi gorovji. Vse te neizmerne množine je voda zlizala; današnje gore so le nizke škrbinice nekdanjih, kakor ogromni svaljki po zemlji ležečih skladov prvotnin. Ker so na teh planjavah bile tudi ogromne kotline z vodo, jih je podnebna voda jela s peski nad vodo ležečih skladov zasipati in dela tako tudi dandanes. Med Dravogradom in Mariborom so tri razširjene dolinice: nekdanja jezera pri Dravo-

gradu, pri Muti in Marenbergu. Vmesna struga Drave je izdolbena po vodi; doline same (prejšnja jezera) pa je voda zasula do današnje višine s peski iz vmesne struge. Prvotne doline so bile torej bolj globoke, prvotne gore so bile bolj visoke; peski so od zgoraj doli krušili kamen in od spodaj gori zasipali prvotno jezersko dno ter s svojim delom ostali sredi višine med jezerskim dnom in prelazi. Današnje podolje ima povsod prodnat jezerski svet; le v strugi med dolinami so skale.

Isto je drugod!

Laba ima do 630.000 ton peskov v strugi, ki kakor kamenita reka pod vodo polagoma ležejo proti morju; Ren jih ima 4 milijone, Donava 82, Indus 446 milijonov. Ti peski zasipajo tudi med potjo ležeča jezera; vendar je srednjeevropskih peskov do desetkrat manj nego onih iz Alp; teh je zopet manj nego v rekah južne Azije in teh manj, nego onih Missisipija ali Maranjona v Ameriki. Pol Braziliije so nasuli peski Maranjona in pol Unije peski Missisipija. Peski Pada so zasuli vso gornjo Italijo; pri Modeni je izkopan 215 m globok jaček v samem planinskem, nanešenem produ. Imamo primere, da so peski v pol stoletja zasuli cele gorske doline; venomer talikajoče se kamenje zasipa sproti vsako vegetacijo. Poleti vode naplavljaajo več peskov kakor pozimi, v gornjem teku več nego spodaj, izprva debelejšje nego v ravnini in pri izlivu.

V Črno morje prinese Donava na uro 35·219 milijonov m³ vode in temu primerno množino drobno obrušanih peskov. Porečje Donave znaša 817.100 km², Dona 430.259 km², Dnjestra 76.862 in Dnjepra 526.956 km² in temu primerna je množina v Črno morje prihajajočih peskov.

Kaj pa temu primerni padec vode? Donava pade od Vidina (Calafat) za 38 m, na daljavo po Donavi okroglo 650 km; Ormož je nad morjem 220 m, a od morja po Dravi okoli 1300 km. Enako je v Srednji Evropi po drugih krajih; pri takih višinah in daljavah teče voda skoraj po ravnem. Moč valovja je vedno manjša, bregovi so vedno nižji (pri Ormožu teče Drava skoraj na površju), peskov je vedno več, poplave večje in zasipanje izdatnejše. Ker škoda stalno narašča, so klici na pomoč vedno glasnejši (seveda le na račun države!), a uspehi majhni, kljub ogromnim stroškom. Edino sistematično delo vseh prizadetih držav bo rešilo svet poplave in države same ogromnih, večkrat dobesedno v vodo vrženih milijonov. Na sedanj način ne pridemo peskom do živega; kako najti pot, po kateri bi srednjeevropske poplave korenito in v razmerju s stroški tudi dokončno zajezili? Preudarimo: Ker spadamo v območje Črnega morja, pogledjmo k sosеду, Hvalinskemu morju, ki je približno enako obsežno in ima v Volgi, Uralu in drugih rekah enako množino pritekajočih vod kakor Črno morje, dasi poplave niso

tako ogromne, četudi, seveda, ni brez njih; kajti Volga izvira le 203·5 m visoko, je 3570 km dolga, ima 110 km širok delta, 1,458.922 km² porečja, a njen izliv je 26 m p o d Črnim morjem. Mogoče rešimo vprašanje s primerjanjem obeh morij?

Pri Kaspiju je Uralsk 43 m nad morjem, 450 km od morja; ker je Kaspi 26 m pod morjem, je Uralsk faktično 69 m nad Kaspijem. Pri Črnem morju je Beograd nad morjem 73 m, 1060 km od morja. Pri Kaspiju je Saratov 79 m nad Kaspijem, a 670 km od morja, pri Črnem morju je Vidin 38 nad morjem, a po Donavi 650 km od morja. Volga je že pri Kamišinu p o d g l a d i n o Č r n e g a m o r j a, a teče približno še 580 km do izliva! Enaka sta si v velikosti, množini soli, brez bibavice, v porečju glavnih rek; neenaka sta si v prvi vrsti v višini in razdalji: pri Črnem morju imajo reke daljši tek, a nižjo višino nad morjem; Kaspi je za 26 m nižji pod gladino in pri njem je razdalja in višina ugodnejša. Kaj sledi iz tega? Pri Črnem morju bi bilo treba — Bospor zasuti, da postane Črno morje ločeno od Sredozemskega, kakor je bilo že v prejšnjih geoloških dobah! Ako bi morje ne dobivalo skozi Bospor več dotoka, jelo bi se nižati liki Kaspiškemu in črnomorske reke bi dobile globlji vtok v morje, nego ga imajo sedaj. Obrežna močvirja bi izginila, reke bi tekle hitreje, vode bi ob povodnjih ne zaostajale, zlasti ako bi poglobili strugo Donavi in skrajšali reko pri Črni Vodi naravnost na Konstanco v morje.

Fantastično, kaj ne? Res da! Vendar je tehnično brez pomislekov; gospodarsko bi zadostoval prekop z zatvornicami preko Sakarije v Mali Aziji; stroški bi ne bili v nesoglasju s koristmi; politična ocena bi morala biti objektivna. Praktični uspeh bi se pokazal v drugi generaciji. — Kaj pa pravi k temu prva — naša generacija?

Dr. H. Tuma: IMENOSLOVJE (NOMENKLATURA) JULIJSKIH ALP

(Konec.)

13. skupina.

Bogatin 1977 m — Črna Prst 1844 m.

Smrečje 1673 m; Prehodci ali Kuščarjevo Okno; prehod od Tolminke na pl. Duplje čez Doliče 1453 m v dolino Lepenje in čez Za Lepočami 1595 m v Dolnike.

Bogatin 1977 m, na zahod pobočje V Pesku, pod njim jama Za Medrje. Mahavšček¹ 2008 m, pod južnim robom Vrh Kavk.

Vrh Škrli 1926 m; prostor na sever od Bogatina naprej: Pod Bogatinom, na sever pod njim Dolniki.

¹ Negotov izgovor in pomen. Kogovšek Pl. V. XXIII/177 trdi, da slove Muhavček (od muh; malo vzdržljivo!); pač Mahavšček (od mahu), govori se tudi Šmahavšček in Mahavček.

Vrh Dobrénske Police ali Na Kserjú 1971 m; na jug planina Dobrénsčica 1320 m; pod njo južni rob Na Steni, grapa Boka² v Vrtéh³, Ozmíca⁴ nad Prodi.

Planja sleme do vrha.

Kuk⁴ (Tolminski) ali Vélíki Vrh 2086 m; na jug pod pobočjem gozd Kožljak; greben na jugovzhod Migovec (Zabiški)⁵ 1885 m; pod njim vzhodno pobočje Bela Brda. — Planina na Kalcu 1484 m, Grušnika 1569 m, na zapad Vrh nad Kotlom 1429 m in Nos 1120 m, na vzhod Javor 1361 m; Resljeva planina, Na Reslju 1167 m, na vzhod Skalnica in Špik 982 m; Kobilnik 651 m; reka Tolminka 186 m.

Na sever pašna planota Vrše ob 1809 m, do robu Na Vršéh; pod njimi planina Govnjači 1471 m.

Mali Vrh; Zeleni Vrh, oboje brez kote. —

Škrbina za Zelenim Vrhom, prehod iz Tolmina v Govnjače.

Podrta Gora 2050 m; greben na sever do 1836 m Kok; na severovzhod Mohor 1849 m (napačno Mokri Vrh), med obema vrhovoma Tolminska Lakev, t. j. lokva; Krošnja in Pleše 1644 m, na sever pod njim Ukanec nad Boh. Jezerom.

Vrh Kont, na jug V Konti 1668 m.

Škrbina⁶ 1905 m, na sever dól proti Bohinjskemu jezeru: Snežena Konta, pod njo Na Mahu, Kovačeva Skala, Ražnova Suha 1100 m; na zahod od nje lovska koč Na Sramnem Čelu; studenec Nad Stopmi 768 m, Vélíka Frata, Razpotje. — Ukanec.

Vrh nad Dlanjo ali Vrh nad Škrbino 2054 m; Dlan, orjaška lepa plat⁷ na jug.

Meja ali Vrh Rup⁸ 1996 m; na sever klin do vrha Migovec (Bohinjski) 1899 m; poleg stožec Mali Migovec, Konjski Vrh od 1527 m in 1291 m; zahodno pobočje do Ražnove Suhe, jezik v kotu na jugovzhod: Rupe, pod njimi Kopecko 1540 m, Stene, Planje, dolina Zadlažce.

Kozji Hrbet ali Vrh Hribcev, na jug Hribci; Rušnati Vrh 1869 m.

Vrh Planje 1864 m, na jug Velika in Mala Planja; pod njo planina Rázor 1300 m.

Čez Rázor ali Čez Globoko, na sever dól Na Globokem 1578 m, pod njimi Pri Skledi, Konjska Ravan, Stení 1383 m, Žagarjev Graben. — Iz Sklede na zahod konte Spodnji in Gornji Kal do pod Migavca. Ob 1491 m Šimnova staja.

Vrh Krnic ali Zeleni Vrh.⁸

² Boka; enako ime za vodopad izpod Kaninske gromade se tolmači navadno iz laščine bocca = usta; a ime Boka za skrito grapo nad Tolminko dovoljuje domnevo, da je to prastaro alpsko ime.

³ Na Vrtéh, isto deblo kakor Vrtáča: zavita, liju podobna jama.

⁴ Kuk nad Tolminko, dočim Kuk 1838 m: Žabiški nad Žabčami; Livski piše samovoljno Kolk, Pl. V. XI/133, in izključuje ime Veliki Vrh; nepravilno, ker je v rabi in ima poleg sebe Mali Vrh. Črni Janez Pl. V. XIII/173 pozna le Vélíki Vrh.

⁵ Glej Migovec 1899 m na Bohinjski strani; torej Žabiški in Bohinjski Migovec, oba po obliki enaka.

⁶ Škrbina je le ime za prehod iz Tolminskega v Bohinj; kartografi in turisti so ime samovoljno prenesli na vrhove 2054 m in 1996 m kot Velika in Mala Škrbina. Kvečjemu gre za 2054 m Vrh Škrbine, kar se je sprejelo tudi od domačinov.

⁷ Plat pomeni v bistvu die Platte, večkrat Plati, V Platéh.

⁸ Imena se križajo; tolminska iz planine Razor: Škrbina 1905 m, Vrh nad Dlanjo 2054 m, Vrh Rup 1996 m, Vrh Hribcev, Vrh Male Planje, Vrh Vel. Planje, Čez Razor, Vrh Krnic, Vogel Žabiški 1923 m. — Bohinjska lovska imena:

Vogel (Zabiški) 1923 m, na sever Snežena Konta; greben na jug Kuk (Zabiški) 1828 m, na vzhod pod njim Pasje Police in gozdnato rebro, Gabrovec 1423 m; Gradč 1480 m, na zahod polica Bavšica⁹; Brekovec 1245 m, na vzhod Tisovec 1240 m in Vrh Masovnik 1031 m; pod njim V Lasénj¹⁰; Vrh nad Sóp(o)tom 1247 m; Planina Kuk; Krikov Vrh 1297 m (spačenka Krajko); Planina Lom 1056 m; panoga na vzhod: Vrh Klonic 1342 m; na sever Mirna Grapa¹¹, na jug planina Stadór. — Vrata; na sever Planja; Kobalina Glava 1475 m; na jugozahod Kobala¹² 1067 m, vas Lubinj¹³ 384 m; planota Senica z Lubinjskim in Modrejskim Kukom 654 m. Sovodnje Idrije in Soče. Jalovnik 1451 m; na sever Támno Brdo; Vrh Tlake 913 m; Knežka Grapa; Triglav od 1141 m do 980 m; Vrh sv. Pavla 772 m; Tolminka; izgora Bučenica 509 m s sv. Marijo na Méngorah 453 m; Cvetje¹⁴ 588 m, debro Soče.

Na Vratah 1663 m, na severozahod Mali Vogel 1696 m; pod njim na sever zelena konta Poljánica; klin na jug Mirnik¹¹ 1460 m, pod njim Krnica in Vrh Krnice 1246 m, na sever planina Spodnji Vogel¹⁵ 1424 m.

Vrh Dlaní 1861 m, pobočje na goriški jug in bohinjski sever pašniki Dlaní; ronek na sever rušnate Krevlje, pod njimi Skakovec¹⁶ (Voglarski) 1608 m, tik nad planino Spodnji Vogel.

Šije 1886 m, na jug opuščena planina V Prodéh, ali Cesarska planina 1074 m; iz nje grapa Próšček; na severozahod dól Pod Šijami do planine Sp. Vogel; na sever Veliki Orlov Rob 1798 m, Srednji Orlov Rob; na zahod Spodnji Orlov Rob, od njega na sever Križke Glave, vzporedno vzhodno med njimi Križeva Konta, iz te v planino Górenji Vogel 1587 m; iz te v konto Za Rjavo Skalo s planinskim studencem, Rjava Skala 1544 m, severozahodno gozd Jelovec do 1467 m; nad Bohinjskim jezerom skalnati rob Mirnjek¹¹ od 1383 m do 1053 m. Nad planino na vzhod Stórež Vrh 1595 m, na vzhod pod njim Gorenja in Dolenja Žlanarska Konta do Staréče Ravní 1145 m; nad njimi na sever lovska koča 1150 m, na vzhod po robu do 950 m staje nad Ráfojco (Ráholica), pod njo rovt Zagradec in Njivica, iz nje Dolina v Gobéli, Sovnjak¹⁷, Vel. Grad 676 m, Mali Grad 613 m, Sv. Ivan ob Boh. Jezeru. — Od Vel. Orlovega Robu 1798 m na severozahod Dolga Planja do 1739 m; Zavitar; pod njim na sever Kratki Plazi; med Zavitarjem in Križkimi Glavami glava Cerkev, med njo in Križkimi Glavami Cerkvena Konta, iz nje doli Jele Plazi, ki preidejo v

Škrbina 1905 m, Vrh nad Škrbino, Meja 1996 m, Kozji Hrbet, Rušnati Vrh 1869 m, Vrh nad Globokim, Čez Globoko, Vogel 1923 m.

Imena stare mape: Škrbina 1905 m, Vrh Škrbine, Rušnati Vrh (na vojaški mapi spačenka Vrenati Vrh, Sneženi Vrh, Vrh nad Globokim, Čez Globoko, Zeleni Vrh, Vogel 1923 m. Vsekakor je izločiti Zeleni Vrh, ki se križa kar trikrat, enako prehaja od enega vrha na drugega ime Sneženi Vrh.

⁹ Bavšica: enako kakor za dolino na Klužami.

¹⁰ lásenj, laséni je kolektiv: dolga, posebno v pozni jeseni lásasta trava.

¹¹ Mirna Grapa, Mirnik, Mirnjak, od mir, zdrobljeno, razsuto kamenje.

¹² Kobala der Abhangrücken; tudi drugod vedno istega morfológičnega pomena. Kobala, ki moli proti dolini in daje smer vodotečini, pa je v Zapadnih Julijskih Alpah Tura.

¹³ Pisava Ljubín, Ljibušno, Ljubelj, Ljubljana etc. je izgrešena. Deblo je lub = žleb. Stari Tolminci jasno izrekajo trdi l: Lbinj, Polbinj (z mehkim n).

¹⁴ Cvetje ne od cvet-a, ki je sicer istega debela, a pomeni zavito goro.

¹⁵ V zemljevidu napačno planina Suha, mesto Spodnji Vogel, in napačno Vogri mesto Górenji Vogel.

¹⁶ Skakovec Voglarski 1608 m, nad plan. Suha pa Skakovec Súharski.

¹⁷ Ne Sovínjak, ampak Sóvnjak, kjer so po starem ondi potresali ovcam sol; s pogledom na jezero.

grapo Male Suhe. — Od Dolge Planje robovi na vzhod: Debeli Vrh 1638 m in Süharski Skákovec; med njima Dolgi Plazi, rob nad Kratkimi Plazi na zahod: Suharski Rob 1446 m.

Zadnja Ovčja Suha¹⁸ do 1799 m; Lepa Suha od 1800 m do 1780 m; pod 1800 m hrbet na jug od 1622 m do 1270 m Rávenska Ovčja Suha. — Pod Suhami na sever: Razorji, Spodnji in Gorenji Laz, Za Škrip do pod Šijami.

Čez Suho 1780 m; grapa na sever: Lepa Suha, Ovčja Suha, Ulica, ravniča Za Ulicami na planino Suha 1428 m; pod njo grapa Suhe: V Javorju, Pod Klancem, Pod Klancem v Suhi, studenec Modrasovec nad cesto.

Rodica 1965 m do 1942 m, od goriške strani za vrh 1965 m Gradica, od Nemškega Ruta za 1942 m Spitzkogel; ronek na jug: Peči 1727 m, Ploča 1269 m do Knežke Grape; na sever Mala Rodica 1902 m, pod njo Špik brez kote; med njima dól Pod Rodico do 1771 m, prehod izpod Rodice in Gorenje Doli; na sever pod Špikom Vrh Okroglice, na sever Süharski Kosmač; na vzhod pod njim in pod Špikom velika konta Okroglica, pod njo konta Kopišče; iz nje na vzhod doliči: Za Štorom, Staničeva Konta, Šoštarjeva Konta, vzporedno z njima na sever Varéča dolina, pod njo Kopica 1558 m.

Vélikí ali Debeli Dražkovec¹⁹ (izgovor Raškovec) 1968 m; na sever Mali ali Drobni Dražkovec 1946 m; konta na zahod Pod Raškovecem, pod njima rob Blažovica, na zahod Prazna Konta, na sever pod njo Šoštarjeva Konta; južno Grádlovec 1690 m, od njega vzhodno hrbet Ravník (izg. Róvnek).

Matajurski Vrh²⁰; pod njim konte Gorenji in Dolenji Matajurec; pod njimi planina Poljane²¹ 1462 m, pod njo plánjica Gorenja, Lepa in Spodnja Ventija; iz Poljan na zahod čez Stégne v Šoštarjevo Konto, pod njo Rjavec 1505 m do 1206 m (gozd).

Biželjc 1585 m; Poljánarski Vrh 1904 m; klin proti planini Poljane: Novi Rob; pod vrhom konta Konjska Raván ali Planja.

Konjski Vrh 1882 m, v klinu proti jugovzhodu Nos, na jugozahod Rob; na sever gozd Pezdénica od 1588 m do 1247 m.

Četr²² 1850 m; nad Konjskim Vrhom in Čétrtjo konta Žalostnica; pod njo konta Jédenica, pod njo na vzhod Luknja, Prižnica in Rob; proti dolini gozdni hrbet Pereče Brdo do nad Bistrice.

Vrata, prehod iz pl. Osredék v Stržišče.

¹⁸ Imenovanja med Šijami in Rodico so negotova. Za 1800 m je po goriško Brda 1799 m.

¹⁹ Zanimanje planin in vedno menjavanje posestnikov je točnost imen v obmejnem pogorju zabrisalo tako, da je težko dobiti pristno ime. Tako se splošno izgovarja Raškovec. Kogovšek, ki je živel v Srednji Vasi, trdi, da je slišal le Raskovec, in razlaga pomen od raskav. Intenzivnejši študij morfologije izključuje to razlago. Četudi je lastno ime Raša, Rašica precej gosto, ne gre prav pomen za vrh. Končno po dolgem iskanju mi je siar posestnik iz Polja omenil mimogrede, da je pravo ime po starem Dražki Vrh ali Dražkovec, ker ima na levem in desnem pobočju globoke drage. To prvotno in morfológično prav odgovarjajoče ime mi je potrdil tudi vodnik Skantar iz Srednje Vasi.

²⁰ Nemška, sedaj že kartografična imena niso med ljudstvom več v rabi in so bila znana le med nekdanjimi nemškimi kolonisti v Nemškem Rutu. Ime Matajurec pa kaže a prvotno sirarnico furlanskih kolonistov, kakor v dolini ime sela Laški Rovt. Tudi Rutar navaja za XI. stoletje laško kolonizacijo.

²¹ Bukovska planina napačno za Poljane 1462 m; pač pa velja ime Bukovska planina za vse planine, ki so last Bukovcev: Za Liscem, Osredék, Poljane in Suha. Že Hacquet navaja Bukovo dolino, t. j. Savo Dolinko z vasmí: Brod, Savica, Kamnje, Polje in Laški Rovt.

²² Čétrť, v zemljevidu Črt in napačno kóta 1882 m mesto 1850 m; čétrť je po pomenu križ na štiri razsohe; križ daje številko štiri.

Moda²³, pod njimi Pod Moda; pod njimi plan. Osredki (ime po okroglih travnatih kontah); pod njimi Vrtača, izvir Bistrice²⁴, selo Žlan.

Jež, greben do Črne Prsti; na sever Kozji Rob do Lisca 1649 m; pod njim Na Predúhu.

Črna Prst 1844 m; na sever Škrilje; pod njim Gorenja, Srednja in Dolenja Poljánca; planina Za Liscem 1349 m z Orožnovo kočo.

Čez Suho 1760 m ali Čez Kalarska Brda; pod vzhodnim robom Črne Prsti Šibje.

Rušni Vrh ali Zovh okoli 1800 m; na sever rebro do prelaza Žrelo, pod njim Plaz; Homci 1628 m. Od Žrela naprej skupno Črna Gora. Kurnik 1609 m, Pod Kurnikom na zahod Snežena Konta; iz nje Planja.

Kontni Vrh ali Šoštar (od Baške strani) 1647 m; na jug Babji Zob; na sever planina Za Črno Goro z Malnerjevo kočo 1343 m.

Na Kalu 1363 m; Visoki Vrh 1514 m, Kolba in Kobla 1492 m; na sever Kravja Črna Gora 1527 m, Škrbina nad Bačo ali Vrh Bače 1281 m (nemški: Rindsloch); na sever Šavnica 1576 m; Mala Gora 1419 m.

Slatnik 1598 m, na sever Možic 1602 m; na sever pod njim Jelov Vrh 1592 m; nad tem na vzhod Kozji Hrbet; sleme na jugovzhod do Lajnerja 1547 m; pod njim prelaz Čez Petrovo Brdo 802 m iz doline Sorice v dolino Bače.

Trauh 1549 m; na sever pod njim in Slátenikom knica Kor.

Možetov Rob 1207 m, pod njim dol Krže; prehod iz doline Sorice v dolino Save Bohinjke pod Črnim Vrhom 1847 m čez pašnike v Strmah v grapo Belica; Bohinjska Bistrica.

ČEZ HRIB IN DOL

Kresnice—Limbarska gora—Domžale.

Dobili smo nov pristop na priljubljeno Limbarsko goro k Sv. Valentinu: od železniške postaje v Kresnicah preko Save naravnost v severni smeri po pobočju Slivne skozi selo Dešenj mimo kmetije na sedlu navzdol v Moravsko dolino. Tu preseče novo označena pot cesto, ki drži iz Moravč na Vače, po brvi prekorači pri idilično ležečem mlinu potok Drtjščico, nato krene po kolovozu med travniki do vasi Mošenika, kjer prekriža cesto iz Moravč proti Pečam ter se vzpne strmo po južni rebri na Limbarsko goro.

Pot je že lansko jesen markiral neutrudni oznamovalec planinskih in turističnih poti, g. Al. Knafelc, v nedeljo, dne 26. maja t.l. pa je SPD priredilo slovesno otvoritev te nove izletniške proge, ki pomeni za Ljubljance in Zasavce najkrajši in najkratkočasnejši dostop k Sv. Valentinu. Zakaj pešec, ki vztrajno hodi, dospe lahko v treh urah na vrh gore; če pa korake pospeši, tudi v poltretji uri. V gostilni pri cerkovniku Sv. Valentina se nas je ta dan zbralo nad 20 izletnikov, vsi dobre volje priznavajoč vodniku tega izleta, mladostno živahnemu starini g. Knafelcu njegove odlične zasluge za naše visoko in nizko planinstvo. Predsednik zveze za tujski promet, g. dr. Marn, se mu je v iskrenih besedah zahvalil za takó vzorno in vneto delovanje v prosep naše turisticke.

Kakor smo rekli, pomeni nova pot najkrajšo zvezo z železnico. Drugi pristopi do Limbarske gore, to so iz Zasavja preko Grmač ali mimo Sv. Miklavža skozi Moravče ali iz Črne Grabna iz Krašnje, ostanejo naravno še nadalje v veljavi.

²³ Moda, der Hoden, po obliki; med bohinjskimi pastirji nepoznano po pomenu.

²⁴ Žlan, bavarsko ime iz Schlewn in to iz slovenskega Žleb (?); glej Schmeller, Bayr. etym. Wörterbuch.

zlasti za tiste, ki si hočejo pot na goro in nazaj različno zvezati. Zdaj, ko nas avtobus pripelje po veliki cesti tik do znožja Limbarske gore v Krašnjo, se dá izlet iz Ljubljane k Sv. Valentinu in nazaj od Kresnic ali Jevnice v Ljubljano opraviti v 6 do 7 urah.

Komur pa se ne mudi, mu priporočam pot, ki sem jo prehodil jaz tisti dan. Ker se mi ni hotelo, da bi se kljub prijetni družbi še dalje mudil na gori, a tudi ne da bi v Krašnji čakal popoldanskega avtobusa, še manj pa, da bi krevsal peš po veliki cesti proti Domžalam, sem krenil po bližnjicah v Negastrn (nagrada zasluži, kdor mi to ime natančno pojasni!), dalje po sočnih lokah in gozdnih obronkih do Gradišča nad Lukovico, nato v Prapreče, kjer sem si ogledal znamenito gotsko cerkvico, po stari cesti in preko travnikov v Krtino, ki se ponša z naravnost gosposko, pred nedavnim časom prenovljeno slogovito gotsko cerkvijo. Izredna zanimivost te lepe pokrajine je pač ta, da se v razdalji 4 km vrsté kar tri starinske gotske stavbe; zakaj tudi ponosna cerkev na Gradišču, dobro vidna z Ljubljanskega Gradu, spada v to skupino.

Prav nič me ni motilo, da me je ves čas na hoji z Limbarske gore do Gradišča spremljala grmljavica zdaj na zasavski strani, zdaj iznad Črnega Grabna. Nasprotno: še žurneje sem stopal, dasi me je navdajala zavest, da se ploha ne bo nad menoj stresla. Kako bujna je letošnja pomladnja природа, kako obilno žetev obetajo žitne setve, koliko bo sočnega sadja, če vse to dozori, kar se že oblikuje na črešnjah, jablanah, hruškah in češpljah! In živordeče cvetje turške detelje — kaka paša marljivim čebelicam in — človeškim očem!

Od Krtine dalje me je gredo že popoldansko solnce. Pri Viru bi bil moral kreniti na glavno cesto, če bi hotel po mostu priti preko Bistrice. A rajši sem zavil levo v Podreče, kjer bi mogel priti po suhi strugi na drugi breg, da ni bilo v njej le še preveč bistriške struje. Zato sem jo zavil južno na Šumberk in sem v velikem loku dospel od ihanske strani v Domžale.

Tako sem šele na cilju stopil na veliko cesto in svoje romanje opravil točno po načrtu. Vse hoje z Limbarske gore je bilo za 4 ure; v odpočitek, če je bil sploh potreben, pa mi je bila zložna vožnja v udobnem avtobusu, ki me je pripeljal pod večer na »Ajdovščino« v Ljubljani.

J. W.

OBZOR IN DRUŠTVENE VESTI

Dom v Kamniški Bistrici (600 m).

I. Zgradba. — Na prijazni planoti tik nad izvirom Kamniške Bistrice je stala znana turistovska hiša, ki je bila zgrajena že pred več kakor 40 leti in je iz početka služila za lovsko kočo. To skromno kočo, ki je bila last Kamniške korporacije, je imelo Slovensko Planinsko Društvo od leta 1909. v najemu; v teku let jo je sicer preurejalo in opremljalo, toda za vedno večji promet nikakor ni več zadostovala. Zato je društvo že delj časa pripravljalo zgradbo primerneга večjega zavetišča za goste. Radi neugodnih razmer, ki so nastale med vojsko in so trajale tudi še po prevratu, se to delo ni moglo pričeti. Ko pa je začel najstarejši del kočе razpadati, je društvo najprej sklenilo popravo razpadajoče damske spalnice in kuhinje. A čim so se pričela popravila, se je pokazalo, da bo treba célo staro stavbo podreti. Tako se je napravil načrt za zgradbo novega planinskega doma.

Delo se je pričelo predlansko leto.

Da se more vzdržati obrat, se je najprej dogradil enonadstropni del proti zapadu s 6 novimi sobami, s 4 stranišči in z greznico. Potem se je lansko leto najprej zgradilo nekaj nižje novo verandno poslopje, prirejeno za skupno ležišče

in za večjo verando, ki naj služi za obednico. — Nato je bila podrtá stara obednica ter moška spalnica in dograjen drugi precej večji del novega doma, ki ima pod zemljo 2 velika kletna prostora, v pritličju prostrano dvorano za obednico in lepo verando, v prvem nadstropju pa 7 novih sob, spojenih z ličnim hodnikom. Obenem se je poprejšnja kuhinja in shramba preuredila v novo prostorno kuhinjo.

Tako je ob vedno vršečem se obratu izginjala stara turistovska hiša ter se nadomestila z novo solidno zgradbo, ki je sedaj popolnoma dovršena. Vsi prostori so prepleškani in primerno opremljeni; posebno lepa je dvorana za obednico. V obednici sta 2 peči, tudi večina sob ima peči. Gostom služi 12 spalnih sob; 4 imajo po 4 postelje, 5 po 2 postelji, 3 po 1 posteljo; vse sobe so že opremljene.

V verandnem poslopju je v spodnjem zidanem oddelku prostorno moško skupno ležišče za 12 do 15 oseb; ta del ima svoj štedilnik in veliko mizo za okrepčanje ter sobico za strežaja; zgoraj pa je na strani proti novemu domu lepa odprta veranda, za njo pa skupno ležišče za dame, ki tudi nudí prostora za 12 do 15 oseb.

Oba objekta sta pokrita s škodlicami; tudi zunanji deli so solidno popleskani.

Svet med verandnim in glavnim poslopjem je lepo izravnán in s peskom posut ter ima veliko število ličnih gostilniških miz za goste, ki bi hoteli ob lepem vremenu bivati, se odpočiti in okrepčati na prostem.

Tako je nastala nova naselbina, ki bo v popolni meri ustrezala potrebam razvijajočega se prometa; prikladna bo tudi za daljše bivanje in lahko postane najlepše planinsko letovišče.

Novi planinski dom je kraju primerna, a pri tem tudi reprezentativna zgradba.

II. Otvoritev. Ko so bila dela dovršena, se je vršil najprej v nedeljo dne 28. aprila t.l. pregled nove stavbe; udeležil se je pregleda, poleg odbora in sodelujočih podjetnikov, še krog posebnih prijateljev Kamniške Bistrice.

Slovesna otvoritev novega Doma v Kamniški Bistrici pa se je vršila ob mnogobrojni udeležbi dne 5. maja t. l. Po božji službi je č.p. Beneš iz Kamnika blagoslovil novo zgradbo in v zvezi s cerkvenim govorom tudi poudarjal važnost nove planinske postojanke in zasluge SPD, ki si jih je s tem delom steklo.

Nato je predsednik SPD, g. dr. Fran Tomišek, proglasil novi dom kot »Dom v Kamniški Bistrici«¹ otvorjenim; opisal je razvoj planinske postojanke v Kamniški Bistrici, prisrčno pozdravil mnogobrojno zbrano množico domačinov in planincev in posebej sreskega poglavarja vladnega svetnika gosp. dr. Frana Ogrina, zastopstvo Kamniške meščanske korporacije, župana Karla Preslesnika iz Stahovice, župana Kratnarja iz Kamnika, ljubljanskega župana dr. Puca, zastopnike Kamniške in Rogaške podružnice SPD ter došle novinarje, med njimi poročevalca zagrebškega »Jutarnjega lista«² in beograjske »Politike«³; zahvalil se je za pripomoč pri zgradbi v prvi vrsti Kamniški meščanski korporaciji, ki je dala brezplačno ves les, Oblastnemu odboru Ljubljanske oblasti za velikodušno podporo Din 30.000.— in kot največjemu podporniku g. Franu Mediću iz Ljubljane. Zahvalo in priznanje je nadalje izrekel vsem, ki so pri stavbi sodelovali: g. Franu Ravnikarju iz Ljubljane, ki je napravil načrte in izvršil tesarška in mizarska dela, Zidarski zadrugi na Viču, pleskarju g. Brunčku iz Ljubljane, mizarskemu mojstru g. Weiblu iz Kamnika, ki je izvršil opremo, in vsem drugim, za vodstvo kot stavbnemu vodji g. ing. Rudolfu Škofu, za svečanostno blagoslovitev pa č.p. Benešu.

Na tako dobro uspeli zgradbi so v prisrčnih besedah društvu častitali g. dr. Konrad Janežič kot predsednik Kamniške podružnice SPD, g. Makso Koželj v imenu načelnika in odbora Kamniške meščanske korporacije, g. vladni

svetnik dr. Ogrin, ki je še posebe naglašal zasluge Slovenskega Planinskega Društva za razvoj turisticke in prometa v Kamniških Planinah in je poudarjal, da zasluži njegovo delo vsestransko podporo, ki jo bo gotovo dobilo tudi s strani države. Častitke je izrekel tudi g. župan Kratnar iz Kamnika ter v imenu vseh podružnic g. Adalbert Pučnik kot namestnik društvenega nadzornika.

Pismeno in brzojavno so poslali častitke: g. dr. Ciril Žižek kot načelnik odseka za promet in turistiko pri ministrstvu trgovine in industrije, Hrvatsko Planinarsko Društvo v Zagrebu, Srpsko Planinsko Društvo v Beogradu, gg. dr. Pavlas in Gračanin v imenu Planinskega društva Fruška Gora in v imenu Saveza Jugoslovanskih planinskih društev, Hrvatski turistički klub »Sljeme«, Planinsko društvo »Runolist« v Zagrebu, Litijska in Savinjska podružnica SPD.

Otvoritvena slavnost je bila toliko veličastnejša, ker se je po poprejšnjih deževnih dneh ta dan nebo razjasnilo in so nas z zračnih višav pozdravljali zasneženi gorski velikani, bliščeč se v žarkem solncu. T.

Rogaška koča.

(Pomen in otvoritev.)

Rogaška podružnica SPD je zgradila novo planinsko kočo na vrhu Donačke gore (883 m). Tam je stalo poprej primitivno zavetišče, čigar lastnik je bil »Öst. Touristenclub« na Dunaju. Ob prevratu je bilo to zavetišče docela razdrto. Na pobudo upraviteljev v Rogški Slatini ga je kupilo Slovensko Planinsko Društvo. Kmalu potem ustanovljena Rogška podružnica je prevzela zopetno vzpostavitev zavetišča. Poskušana poprava se ni obnesla, ker so nepoznani zlikovci kmalu vse uničili. Zato je sedanji podružnični odbor pod vodstvom energičnega načelnika dr. Štera sklenil zgraditi na tem mestu solidno novo planinsko kočo.

Ko je prevzela Mariborska oblast zdravilišče Rogško Slatino, je dobila podružnica podporo oblastnega odbora in drugih činiteljev in mogli so pričeti z novo zgradbo. Koča je sedaj dovršena. Je pritlična, zidana stavba, ki se z zadnjo stranjo naslanja na skalnati vrh Donačke gore. Koča ima na eni strani prostorno okrepčevališče in kuhinjo, na drugi strani pa veliko skupno ležišče. Krita je z eternitom. Koča bo dobrodošlo zavetišče za turiste in izletnike in bo imela pomen tudi za goste bližnje Rogške Slatine. Ko se otvori železniška zveza Rogatec—Krapina, bo Donačka gora postala še posebno za hrvatske turiste priljubljena izletna točka; saj se bo iz Zagreba do postaje Rogatec dalo priti v 3½ urah. Novi planinski postojanki se torej obeta lep razvoj.

Donačka gora je sicer samo 883 m visoka, toda vzdiguje se iznad nizkega gričevja čisto ločena od ostalega pogorja impozantno kot jako strm, deloma skalovit stožec v višino. Ime ima po sv. Donatiju, ki mu je posvečena na prvem griču pod goro ležeča romarska cerkva.* Že v prastarih časih je bil ta vrh znamenit, saj so imeli prejšnji poganski prebivalci in najbrže tudi stari Slovenci gori svetišča svojih božanstev.

Donačka gora je vsled izolirane lege krasna razgledna točka. Odprt je pogled preko bližnjih, razsežnih vinorodnih brd, na Dravsko polje in proti severovzhodu daleč tja preko Ogrske notri do Blatnega jezera; na severu preko Slovenskih Goric in nemške Štajerske notri do Schneeberga pri Dunaju; na zapadu se širi

* Prvotno slovansko ime te gore je pač Rogatec (Rogaška gora), saj je v konstrukciji in po skalovitih vrhnih grebenih docela podobna znanemu nad Gornjim Gradom ležečemu Rogatcu (1557 m). Ljudstvo deloma še pozna to ime; pod nemškim vplivom pa se je udomačil naziv »Donati«. Eno uro od podnožja v dolini ležeči trg Rogatec je dobil ime pač od imenovane gore.

célo košato Pohorje pred nami; preko Boča (980 m), Konjiške gore (1014 m) in njenih južnih odrastkov pa nas pozdravljajo Savinjske Planine in iz ozadja tudi posamezni deli Karavank in Julijskih Alp. Proti jugu obseza razgled razčlenjeno gorovje, ki obkroža spodnjo Savinjo in Sotlo; iznad njega vidimo Kum, Gorjance in proti jugovzhodu Sljeme nad Zagrebom (1035 m), proti vzhodu zaključuje obzorje dolga košata Ivanščica (1061 m). Važno je torej bilo, da se tukaj postavi planinsko zatočišče.

V nedeljo, 26. maja, je bila nova koča otvorjena. Otvoritvene slavnosti se je udeležilo vse polno domačega ljudstva in pokazalo se je, koliko zanimanje je tudi pri domačinih za novo kočo. Božjo službo je daroval g. dr. Jehart, predsednik Mariborskega Aljaževega kluba. Naslanjaje se na njegov lepi nagovor, je potem podružnični načelnik g. dr. Šter izročil novo kočo prometu in v gorenjem smislu opisal njen pomen; izrekel je zahvalo vsem podpornikom, osobito Mariborskemu oblastnemu odboru, ter pozdravil posebe vse navzoče zastopnike planinskih organizacij; končno je prosil navzoče domače ljudstvo, naj zanaprej varuje to dragoceno zgradbo kot tako; saj bo vsled povečanega prometa tudi domačemu ljudstvu prinašala koristi. Nato je g. dr. Fran Tominšek kot predsednik SPD častital podružnici in izrekel priznanje in zahvalo marljivemu odboru ter posebno načelniku dr. Šteru. Predsednik Hrvatskega Planinarskega Društva g. Josip Pasarić se je pridružil častitkam, zagotavljajoč, da bodo hrvatski planinci, ki stoje v najboljših odnosih s Slovenskim Planinskim Društvom, to novo kočo uvrstili v program svojih izletov. Iste častitke in zagotovilo je izrekel predsednik Hrvatskega Turistovskega Kluba »Sljeme« v Zagrebu, g. Dušan Jakšić. Gospod dr. Senjor je kot društveni nadzornik in kot načelnik Mariborske podružnice naglašal delavnost Rogaške podružnice, ki je, ne da bi dosti govorila, kar natihoma izvršila svoj načrt, in je izrazil željo, da naj se ji posreči v kratkem tudi na bližnjem Boču (980 m) postaviti planinsko kočo. Temu se je v popolni meri pridružil g. svetnik Fran Tiller kot načelnik Savinjske podružnice.

Po otvoritvi so si naši in hrvatski planinci še ogledali krasne naprave Rogaške Slatine. T.

Občni zbor Mariborske podružnice SPD (Konec).

Poročilo načelnika propagandnega in fotoamaterskega odseka. G. Gajšek poroča, da se je predvsem nadaljevalo s privabljanjem letoviščarjev k Mariborski koči; razstavljali so se fotografični posnetki v izložbenih omaricah; dajale so se pismene informacije ter zbirali podatki in sestavljale statistike o turističnih zadevah ter predlogi za ureditev železniškega prometa in avtomobilskih voznih redov. Priredilo se je dvoje predavanje pod okriljem ljudske univerze, in sicer predavanje dr. Oblaka: »O Visokih Tatrah« in prof. Makarja: »O naših Alpah«. Mariborski dnevnik »Večernik« je prinašal po dvakrat na teden posebno rubriko za turistiko. — Odsek je vršil tudi celokupno propagandno dopisovanje za vse podružnične prireditve ter dajal svoje klišeje, fotografične slike in propagandni material vsem interesentom na razpolago. —

Poročilo načelnika markacijsega odseka. G. Škofič poroča, da se je delalo v prošlem letu predvsem na vzdrževanju in obnavljanju že obstoječih markacij, in sicer: »Južna« pot na Mariborsko kočo, pot iz Hoč do Mariborske koče, pot iz Maribora do Sv. Urbana, pot iz Brezna čez Kolečnik in Remšnik do Sv. Pankraca. Razen tega so se namestili številni kačipot na Pohorju in Kozjaku. — Poročilo se sprejme z odobravanjem.

Poročilo načelnika Aljaževega Kluba. G. prof. dr. A. Jehart poroča, da je klub v prošlem letu pvikrat deloval brez vrzeli ter opravil službo

božjo pri Sv. Arehu 18krat, pri Sv. Uršuli 7krat in na Smolniku 4krat; razen tega je blagoslovil nove zgradnje pri Ruški koči in Koči na Klopnem vrhu. Uvažujoč širjenje zimskega športa, je vršil Aljažev Klub službo božjo letos prvi-krat v zimi. Delo kluba sicer še trpi, zlasti na pomanjkanju službe prostih duhov-nikov v Mariboru. Zagotavlja, da bode klub z vsemi močmi sodeloval pri gradnji Ribniške koče; postavil bo tam kapelico ter v koči opremil sobo »Aljaževega Klubac«. Poročilo se sprejme z odobravanjem.

Poročilo blagajnika. G. dr. Šnuderl poroča o blagajniškem prometu za dobo od zadnjega občnega zbora do 31. XII. 1928, s katerim dnevom se naj po sklepu 9. občnega zbora sklepajo v bodoče vsi računi in blagajniške knjige. Celokupnih prejemkov je bilo Din 399.066-16, izdatkov pa 403.900-20, pre-sežek izdatkov za Din 3834-04, kar izkazuje podružnični debet pri posojilnici. Izdatki so se povišali predvsem radi nove zgradbe na Klopnem vrhu; dosegli so z dnem 31. XII. 1928. vsoto Din 97.702-61. Ker pa so se nekateri računi poravnali šele po tem dnevu, bode celokupna vsota presegala nekaj nad Din 100.000.—. Podružnica upravlja tudi svoj posebni fond za Ribniško kočo. Od tega fonda se je posodilo zadrugi Ribniške koče Din 40.000.—, podružnica pa si je iz njega izposodila Din 20.000.—. Ta fond izkazuje z dnem 31. XII. 1928., vštevši dolg SPD, Din 28.300.—

V ožgled bodočega potrebnega dela, predvsem dovršitve dela na Klopnem vrhu, številnih večjih investicij, ki so nujno potrebne pri Mariborski koči, ter ustvaritve postojanke pri Sv. Pankraciju na Kozjaku, je blagajnik mnenja, da bo treba iskati novih in izdatnih gmotnih virov. Poročilo se sprejme brez ugovora.

Poročilo računskih preglednikov. G. prof. Luka Brolih poroča, da je skupno z g. prof. Hericom pregledal blagajniške knjige in priloge ter izjavi, da sta našla vse v najlepšem redu. Ugotavlja, da je celokupni odbor izvršil v minulemu letu ogromno delo, ter predlaga podružničnemu zboru, da se poda odboru absolutorij s pohvalo. — Predlog se soglasno sprejme.

Preden pristopi občni zbor k volitvam novega odbora, se ravnatelj g. dr. Jos. Tomišek zahvali za pozdrave načelnika ter izraža v izbranih besedah svoje zadovoljstvo nad delovanjem odbora, predvsem podružničnega načelnika, ki je bil vedno mož na svojem mestu. Javnost naj uvaža in posnema vneto delo podružnice.

G. dr. Šnuderl poda podružničnemu zboru pojasnilo, da bi sedanji odbor sicer lahko upravljal še eno leto, ker še ni potekla triletna doba izvolitve. Ker pa stoji podružnica pred ogromnim delom tako glede že obstoječih postojank, kakor tudi glede nameravane gradnje »Ribniške koče«, bi odbor, ki bi obstojal samo še eno leto, ne mogel prevzeti velike odgovornosti. Zato se je podružnični odbor odločil, podati demisijo; tako dobi občni zbor priliko, da si izvoli za dobo treh let nov delavoljen in delazmožen odbor.

Načelnik odredi pred volitvami petminutni odmor. — Po odmoru se sklene, da se bo volilo z vzklikom; za načelnika se na predlog g. dr. Bergoča izvoli dosedANJI načelnik sodni svetnik g. dr. Senjor Davorin. — Predlog se soglasno sprejme. Na isti način se izvolijo ostali odborniki; ravn. Zupančič Jakob, Kravos Ivan, dr. Šnuderl Makso, Gajšek Božidar, dr. Orožen Janko, inž. Jelenec Joža, Majer Franjo, Škofič Virgil, dr. Sekula Jože, Rotter Brunon, Strašnik Lojze, Bezljaj Franc.

Za namestnike odbornikov gg.: Soršak Ferdo, Pagon Franc, prof. Baš Franjo, dr. Bergoč Jože.

Za preglednike računov: inž. Šlajmer Vlad., primarij dr. Černič Mirko.

Načelnik se nato v prisrčnih besedah zahvali za plodonosno in požrtvovalno delovanje odstopivšemu odborniku in gospodarju koče na Klopnem vrhu, g. Golubovič Vjekoslav.

K slučajnostim poroča g. dr. Senjor, da se v zavetišču na Obiru za posetnike člane SPD izvaja reciprociteta. Prav nič jim ni treba prikrivati svoje narodnosti — čemu so torej to delali nekateri naši posetniki?

G. direktor Toman Ciril, kot zastopnik ISSK »Maribor«, se zahvali za pozdrave in iz podanih poročil je razvidel, da je bilo podružnično delo čisto, idealno, pozitivno; želi, da bi ostali stiki s sportnim klubom »Maribor« vedno pristržni kakor doslej.

Na načelnikov predlog se izvolitev delegatov za Skupščino SPD prepusti podružničnemu odboru.

Zimskosportni odsek Mariborske podružnice SPD je imel svoj III. občni zbor dne 11. aprila 1929. v Narodnem Domu v Mariboru.

Načelnik g. dr. Janko Orožen pozdravi vse navzoče, zlasti gg.: urednika Plan. Vestn. gimn. ravn. dr. Jos. Tomlinška, real. ravnatelja Jakoba Zupančiča, podruž. predsednika sodn. svetnika dr. Senjorja, inž. Jelenca, dr. Jeharta kot predsednika Aljaževega Kluba, Jurinca kot delegata športnega kluba »Železničar«, poročnika Novaka in Rušano Dolinškovo.

Nato poroča načelnik o razmahu odseka, ki šteje danes 122 rednih članov in 91 dijakov. Zahvaljuje se vsem ravnateljem srednjih šol, zlasti navzočim, za zasluge, ki so jih izkazali dijakom. Odsekov inventar se je izpopolnil, priredili sta se dve predavanji, organiziralo se je več tekem, izletov in družabnih prireditev. Tehnično vodstvo je imel požrtvovalni g. inž. Rungaldier. Zahvaljuje se vsem korporacijam, ki so odsek materialno podprle, v prvi vrsti Zvezi za tujski promet, zastopani po njenem tajniku g. sodn. svetniku dr. Senjorju, Oblastnemu odboru in mestni občini Mariborski ter denarnim zavodom. Zahvaljuje se časopisom za priobčene propagandne notice, in članom tekmovalcem, zlasti čili družini Dolinšek.

Tajnik g. Brunon Rotter poda obširno in natančno poročilo o delovanju odseka. Glavni podatki so navedeni v poročilu o občnem zboru Mariborske podružnice SPD (gl. str. 143).

Na istem mestu smo poročali o blagajniškem stanju. Poročilo blagajnika g. Majerja se vzame z veseljem na znanje.

Gospodar Brunon Rotter poroča o izdatni pomnožitvi inventarja.

Poročilo načelnika dij. odseka (Neuman) se prečita. On poroča, da so imeli dijaki 10 sestankov v sobi, ki jim jo je dal na razpolago g. ravnatelj dr. Tomlinšek. Vsako nedeljo so prirejali izlete. Tečaja gosp. Tavčarja se je udeležilo 18 dijakov. Podružnica SPD je bila dijakom zelo naklonjena. Vsake tekme se je udeležilo precejšnje število dijakov.

O kegljaških večerih poroča g. Rotter; bilo jih je 23. Za opremo 2 sob v Ribniški koči je namenjen čisti prebitek Din 5632.10. Poročilo g. Rotterja se vzame na znanje.

Poročilo rač. preglednikov. G. sodni svetnik dr. Senjor predlaga v svojem in v imenu g. Kuneja absolutorij s pohvalo, kar se soglasno sprejme.

Volitev novega odbora. Z vzklikom se izvoli sledeči odbor: načelnik: dr. Janko Orožen, podnačelnik Franjo Majer, tehn. vodja: inž. Ervin Rungaldier, tajnik: Brunon Rotter, tajnica: Ljubica Cingerli, blagajnik: Franjo Vetrih, gospodar: Brunon Rotter, fotograf: Bogdan Dekleva, rač. preglednika: dr. Davorin Senjor in Ivo Kunej.

Odborniki: dr. Karl Škapin, Mirko Gorišek, Božidar Gajšek, Drago Senica, Vilko Ogorelec, France Bezlaj, Brunon Parma, Viljem Forstnerič, dr. Ervin Jettmar, Ljudevit Šetina, dr. Joško Bergoč, Tilka Gajšek, Vida Glaser.

Slučajnosti. G. dr. Senjor izjavlja kot načelnik Mariborske podružnice SPD, da je ta podružnica ponosna na svoj zimskošportni odsek. Priporoča naj bi odsek deloval sporazumno z Ruško podružnico, kojih člani so tudi v našem odseku. Imenom Zveze za Tujski promet obljublja nadaljnjo pomoč.

Dr. Jos. Tominšek in dr. Jehart se zahvaljujeta za pozdrave in obljubljata tudi v bodoče svojo pripomoč. Dr. Jehart želi najožjega stika med Aljaževim Klubom in odsekom.

Na predlog načelnika se soglasno sklene, da se naziv odseka odslej glasi: Zimsko-sportni odsek Slovenskega Planinskega Društva Maribor-Ruše.

Občni zbor Savinjske Podružnice SPD v Celju se je vršil dne 17. aprila t.l. v Celjskem Domu. Otvoril ga je s pozdravnimi besedami načelnik g. sodni svetnik Tiller. Prisostvoval je tudi društveni nadzornik g. dr. Senjor iz Maribora. Načelnik je navajal težave, s katerimi se ima boriti podružnica, in je očrtal vsa dela, ki so se izvršila zadnjih pet let v naših planinah. Pokazalo se je, kako potrebna je bila cesta iz Solčave v Logarsko dolino; pripomogla je k sedanjemu razmahu planinstva v teh krajih. Nujna potreba je postalo planinsko zavetišče v Logarski dolini; zato je bila leta 1925. zgrajena Tillerjeva koča kot nekaka dependanca; že danes s Piskernikovo kočo vred jedva zmaguje naval tujcev in planincev. Leta 1927. se je nakupila za Piskernikovo kočo nova gozdna parcela v izmeri 2½ orala; letos se bo pri njej napravil nov, velik kopalni bazen. — Na Okrešelj se je pot popravila, a letos bo treba prenoviti Frischaufov Dom. — Pripravljalna dela za novo kočo na Korošici so v najboljšem teku, letos se bo ta koča sezidala in opremila. — Tudi krasna planinska pot skozi Robanov Kot je izdelana in jo je letos treba samo še zavarovati. S tem je podružnični delovni načrt uresničen. Treba pa bo misliti še na zgradbo večje koče v Logarski dolini in na pomožno kočo na Mozirskih planinah. — Vsled razmaha turisticke v Savinjskih Planinah odbor sam komaj zmaguje ogromno delo in se je resno treba baviti z mislijo, da dobi podružnica svoj lokal v Celju in si najme plačano delavno moč.

Tajniško poročilo za preteklo leto o poslovnem delu je podal društveni tajnik g. Branko Zemljič. Med drugim je navajal sledeče: podružnica je imela leta 1928. 742 članov (enega častnega, 67 ustanovnih in 680 rednih), prirastek napram lanskemu letu je 54 članov. Centralizirana uprava naših koč se je z ozirom na opremo in zalogo dobro obnesla. V posetu se kaže čimdalje večji napredek, ki stavi na podružnico tudi vedno večjih zahtev. V celoti je ureditev, uprava in nadzorstvo odgovarjalo; naše koče se lahko kosajo s kočami drugih podružnic in tudi drugih držav.

Skozi romantični Hudičev Graben je podružnica uredila spomladi nanovo pot in jo opremila s klini in z žico. — Komaj so dobro zamašene vrzeli, ki jih je narekovala ena stavba, že je treba misliti na nove adaptacije in povečave. Potrebno bo razmotrivati o primerni hotelski stavbi v Logarski dolini in misliti na razširjenje Frischaufovega Doma na Okrešlju. Lepa pot skozi Robanov Kot je izdelana; manjka samo še nekaj klinov. Pri Korošici se je napravil vodovod in pri Piskernikovi koči kopalni bazen. Tudi so se osvežile nekatere markacije na Ojstrici in v njenem okrožju. Hausenbichlerjeva koča se je prepustila v oskrbo novi podružnici v Trbovljah.

Poset vseh koč je bil zadovoljiv. Celjska koča je imela lani vpisanih 1637 obiskovalcev; morda dvakrat toliko pa ni vpisanih. Gospodar koče je bil odbornik Ivan Kranjc. — V Mozirski koči na Golteh je obisk od leta do leta večji, zlasti v zimskih mesecih po smučarjih. Obiskovalcev je imela po knjigi 405. Oskrbuje jo

Mozirski odsek po gospodarju Martinu Šusterju v Mozirju. — Hausenbichlerjeva kočna na Mrzlici izkazuje po knjigi 690 obiskovalcev, v resnici pa jih je bilo mnogo več. — Koča na Korošici je bila obiskana od 22. junija do 16. septembra 1928. od 528 turistov. Gospodar kočne je odbornik Kopinšek. — Kocbekova kočna je neoskrbovana. Frischaufov Dom na Okrešlju je bil obiskovan od 24. junija do 17. septembra od 1558 posetnikov, kar kaže, kako priljubljena je ta postojanka. — Piskernikovo zavetišče in Tillerjeva kočna v Logarski dolini sta celo leto oskrbovani ter zaznamujeta (napram lanskemu letu 917) rekordni obisk 1712 oseb. Gospodar zadnjih dveh koč in Doma na Okrešlju je prof. Stante. — Nadzoroval je vse te kočne ponovno tudi načelnik. Podružnica je priredila že udomačeni svoj peti planinski ples v Celjskem Domu, ki je bil ena najuspešnejših celjskih prireditvev. Čisti dobiček se je položil k fondu za zgradbo kočne na Korošici.

Blagajniško poročilo je podal blagajnik F. Vrtovec. Iz njega lahko vsakdo posname, kako ogromno delo vrši podružnica; kajti denarni promet dosega že osmi stotisočak. Marljivo se zbira in polaga kamen h kamenu, da bi bilo mogoče povečano kočno na Korošici otvoriti že drugo leto.

Prí nadomestnih volitvah sta bila izvoljena v odbor gg. profesor Stante in Fr. Saksida.

Gosp. dr. Kalan je podčrtaval zaslužno delo odbora in je predlagal pohvalo in priznanje. Takisto je pohvalno označil delovanje podružnice nadzornik dr. Senjor, ki je podal tudi nekaj navodil, kako bi se delo odbora olajšalo in porazdelilo.

Naše slike. — Razor in Prisojnik s poti na Vršič. Stojimo na lepi trati tik pod novo cesto, ki se že vzpenja višje in višje proti Vršiču. Dolino zaključuje ogromni masiv Prisojnika (2547 m), razčlenjen v neštnevilne robove, glave, stolpiče in škrbine, pravi gospodar pokrašine, sedaj mejnik proti Italiji. Globoka zarezna škrbine (1955 m) ga loči od soseda Razóra, ki je sicer še višji (2601 m), a ne pride toliko do veljave, ker stoji bolj v ozadju (vrh je ostal Italiji). T.

Darilo. — Za Aljažovo kapelo v Vratih je darovala Posojilnica v Kranjski Gori 400 Din.

Vsebinska: Janko Mlakar: Monte Rosa in Matterhorn (str. 145). — Miha Potočnik: Po neuhojenih potih (str. 149). — Jos. Wester: Po malih »tisočakih« v letu 1928. (str. 151). — Jožef Zazula: Pomen planinskih peskov (str. 153). — Dr. H. Tuma: Imenoslovje Julijskih Alp (str. 156). — Čez hrib in dol: J. W., Kresnice—Limbarska gora—Domžale (str. 160). — Obzor in društvene vesti: Dom v Kamniški Bistrici (str. 161). Rogaška kočna (str. 163). Občni zbor Mariborske podružnice SPD (str. 164). Občni zbor zimskosportnega oddelka Mariborske podružnice SPD (str. 166). Občni zbor Savinjske podružnice SPD (str. 167). Darilo za Aljažovo kapelo (str. 168). — Naše slike (na prilogi): Razor in Prisojnik s poti na Vršič.

»Planinski Vestnik« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto 40.- Din, za inozemstvo 60.- Din. — Naroča, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru S. P. D. v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tominšek, gimn. ravnatelj v Mariboru.

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tominšek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani).

Razor in Prisojnik s poti na Vršič

Fot. Egon Planinšek